

Miljö- & hälsoskyddsnämnden

Datum 2026-01-13

Ärendenr: MHN-2025-1135-012

Ordförande: Isa Marttasdotter-Wiman

Verksamhetsplan 2026-2028 och budget 2026

Innehållsförteckning

1	Nämndens verksamhetsområde och uppdrag	3
2	Ekonomisk sammanställning.....	5
3	Effektivisering och verksamhetsutveckling.....	6
4	Mål för verksamheten.....	11
5	Strategiska nyckeltal för ekonomi, kvalitet och volym.....	17
6	Plan för konkurrensprövning	19
7	Uppföljning och insyn av utförare.....	20
8	Lokaler (Lokalförsörjningsplan).....	21
9	Peng, taxor och avgifter	22
10	Riktade bidrag	23
11	Intern kontroll.....	24
12	Framåtblick.....	25
13	Upphandlings- och inköpsplan	29
14	Övergripande bilagor.....	30
15	Bilaga strategiska nyckeltal över år MHN.....	37

I Nämndens verksamhetsområde och uppdrag

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med att hantera anmälningar och ansökningar av olika tillstånd inom nämndens ansvarsområden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är även en tillsyns- och kontrollmyndighet vars uppdrag är att på eget initiativ eller efter klagomål i nödvändig utsträckning kontrollera att regler och myndigheternas och domstolarnas beslut efterlevs samt vidta de åtgärder som behövs för att verksamhetsutövare ska följa reglerna. För vissa verksamhetstyper finns behov av återkommande och regelbunden tillsyn. För andra typer av verksamheter är det relevant med tillfälliga kampanjer eller projekt, stickprovskontroller eller tillsyn enbart till följd av klagomål.

Tillsynsuppdraget är inte enbart att kontrollera. En mycket viktig del i uppdraget är att myndigheter ska ge den information som en enskild verksamhetsutövare kan behöva i syfte att underlätta för denne att efterleva regelverken. Det är ett uppdrag som kan gå längre än serviceskyldigheten i förvaltningslagen och tillsynsmyndigheten bör arbeta parallellt med information och kontroll i sina kontakter med verksamhetsutövaren.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet med stöd av miljöbalken, livsmedelslagen, smittskyddslagen, strålskyddslagen, lag om foder och animaliska biprodukter, lagen om sprängämnesprekursorer, lag om handel med vissa receptfria läkemedel, lag om tobak och liknande produkter, lag om tobaksfria nikotinprodukter, alkohollagen, Europaparlamentets och rådets (EU) förordning 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter samt lag om åtgärder mot förorening från fartyg.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har också att fullgöra de övriga uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vidare följa utvecklingen inom kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och andra frågor inom nämndens ansvarsområde och utarbeta de förslag till åtgärder och handlingsplaner som kan krävas av kommunen samt svara för provtagning som ålagts kommunen med anledning av miljökvalitetsnormer samt medverka i framtagandet av avfallsplan och annan reglering av avfallsverksamheten i kommunen.

Österåkers kommun ingår planeringszonen kring kärnkraftverket Forsmark. Planeringszonen utgörs av området mellan cirka 25 och 100 kilometer från kärnkraftverket. För Miljö- och hälsoskyddsnämnden innebär det att nämnden ska ha beredskap för att kunna utföra strålningsmätningar i händelse av kärnteknisk olycka.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillfördes 2025 medel för att kunna lägga mer resurser på att motverka brottslighet inom nämndens verksamhetsområde. För att ytterligare förstärka arbetet mot välfärdsbrott, beslutade Kommunfullmäktige i budget för 2026, att den tidigare beslutade prioriteringen om 0,5 mnkr till Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete förlängs i ytterligare två år. Prioriteringen kommer att utvärderas under 2027. Förstärkningen möjliggör ytterligare kompetensutveckling för att kunna identifiera brottslighet och fusk i den ordinarie tillsynen. Den medger också möjligheten att ytterligare öka den regionala och nationella samverkan, antalet tillsynstillfällen som genomförs tillsammans med polis samt för att öka den riktade tillsynen där det finns misstanke om brott. Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt, med stora konsekvenser för miljön, hälsan och samhället och har i många fall kopplingar till organiserad brottslighet. Förutom tillsyn av illegal avfallshantering har fokus på att hitta kopplingar till organiserad brottslig

och fusk inom flera av nämndens tillsynsområden ökat de senaste åren och kommer att behöva prioriteras ytterligare framöver. Från och med 2026 kommer miljö- och hälsoskyddsavdelningens brottsförebyggande arbete ingå i den ordinarie verksamheten och redovisas i Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Regering har utrett förändringar och förtydliganden i avfallsförordningen av hur trädgårds- och parkavfall får hanteras bland annat beträffande eldning av trädgårdsavfall.

Kommunernas möjlighet till regleringen av eldning av trädgårdsavfall utöver vad som gäller i avfallsförordningen, har flyttats från de lokala hälsoskyddsföreskrifterna till avfallsföreskrifterna. Från och med 2026 har nämnden tagit bort regleringen av eldning i de lokala hälsoskyddsföreskrifterna. Det är i dagsläget inte klart om någon reglering som kommer att införas i avfallsföreskrifterna.

Miljöstraffrättsutredningens betänkande SOU 2025:14 - En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem omfattar ett flertal förändringar i miljöbalken med flera lagar och förväntas börja gälla från och med 1 juli 2026 utan övergångsbestämmelser. Något beslut är ännu inte fattat. Syftet med förslaget är att föreslå förbättrade möjligheter att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet. Bland annat föreslås införande av en ny miljöstrafflag som då ska ersätta 29 kap. miljöbalken, straffbestämmelser och förverkande. Om lagändringarna genomförs i enlighet med förslaget innebär det omfattande förändringar som berör Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag och tillsynsverksamhet. Förslaget innebär bland annat fördjupad prövning av nya miljöfarliga verksamheter, ägarskiftet och ändringar i ägandebolag. Prövning och kontroll ska ske av vandel, ekonomi, skatteinbetalning mm i likhet med prövningar av serveringstillstånd. Det innebär bland annat längre handläggningstider och ökad administration både för företagen och Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Den nya miljöbrottslagen ska innehålla färre straffbestämmelser och istället införas fler och högre miljöstraffsavgifter. Utdömda miljöstraffsavgifter ska även i fortsättningen tillfalla staten.

2 Ekonomisk sammanställning

För år 2026 budgeteras bruttokostnader på 16,8 mnkr och en nettokostnadsbudget på 9,3 mnkr för Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Ekonomisk sammanställning, tkr

EKONOMISK SAMMANFATTNING, tkr				
	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027 exkl. prisutv.	Plan 2028 exkl. prisutv.
Avgifter	7 200	7 400	7 400	7 400
Övriga intäkter	100	100	100	100
Summa intäkter	7 300	7 500	7 500	7 500
Personalkostnader	-13 367	-13 863	-13 863	-13 863
Lokalkostnader	-338	-343	-343	-343
Kapitalkostnader				
Köp av verksamhet				
Övriga kostnader	-2 796	-2 594	-2 594	-2 594
Summa kostnader	-16 500	-16 800	-16 800	-16 800
Nämndens nettokostnad	-9 200	-9 300	-9 300	-9 300
Nettoinvesteringar	0	0	0	0

Ekonomisk sammanställning per verksamhetsområde

Verksamhetsområde	Budget 2026			Netto i procent (%)
	Kostnad	Intäkt	Netto	
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-920	0	-920	9,9 %
Avdelningsgemensamma kostnader	-5 086	0	-5 086	54,7 %
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-6 048	4 340	-1 708	18,4 %
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-1 182	750	-432	4,6 %
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-2 145	1 350	-795	8,5 %
Försäljningstillsyn	-492	260	-232	2,5 %
Tillsyn enligt alkohollagen	-927	800	-127	1,4 %
Sammanlagt	-16 800	7 500	-9 300	100 %

3 Effektivisering och verksamhetsutveckling

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska presentera effektiviseringar och hur man tar sig an dem motsvarande 82 tkr.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är en myndighetsnämnd vars tillsyns- och kontrolluppdrag regleras av aktuell lagstiftning vilket därmed till mycket stor del styr omfattning och prioriteringar av nämndens arbete. Inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens område pågår ett kontinuerligt arbete med att bibehålla och vidareutveckla både kvalitet och rättssäkerhet inom myndighetsområdet. Nämnden har under flera år prioriterat kvalitetsutveckling och har bland annat fyra mål inom området i syfte att ytterligare utveckla nämndens arbete.

Under 2026 fortsätter nämnden arbetet med Kundresor som genomförs i samverkan med kommunikationsavdelningen och näringslivsavdelningen. Arbetet med kundresor genomförs med en metod som tagits fram av SKR. Metoden innebär att genom användarresearch arbeta med att lösa ”rätt” problem – och utveckla en lösning som skapar ett verkligt värde för användare. Det handlar i första hand om hur digitala stöd och e-tjänster kan utvecklas och bli mer användarvänliga. Nämnden kommer under 2026 arbeta med intervjuer med personer som har ansökt om eller kan komma att ansöka om serveringstillstånd.

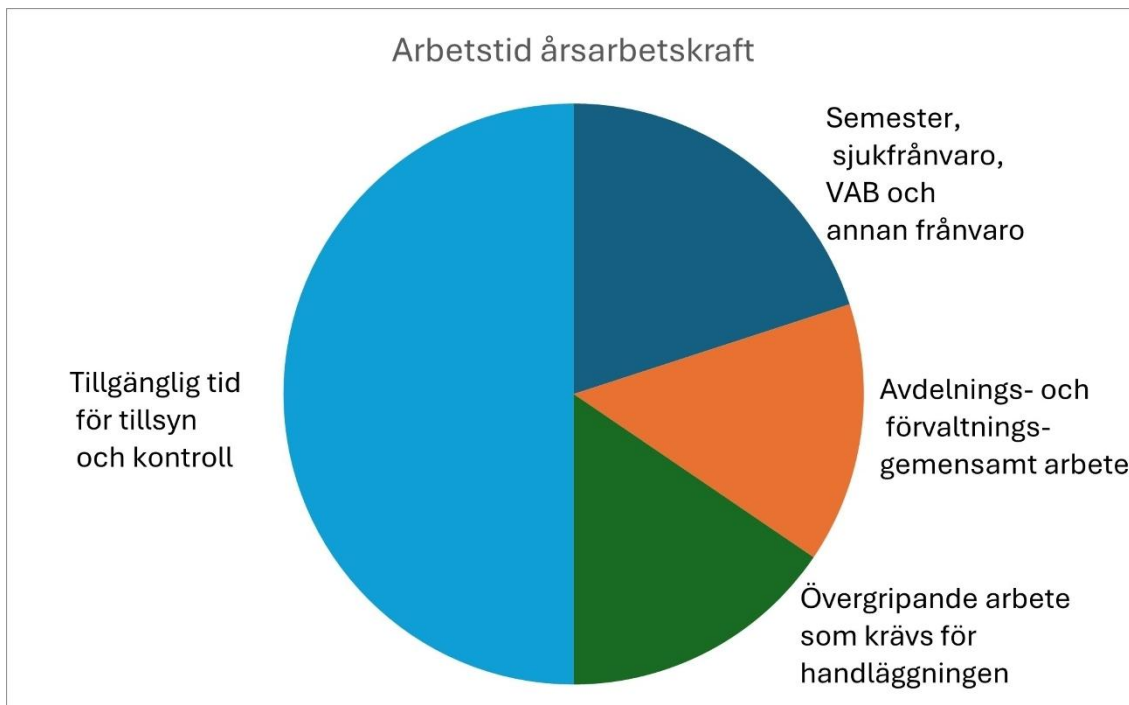
Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inom flera områden kontakt med privatpersoner, organisationer och företag av alla storlekar och inom olika branscher. Vissa kontakter nämnden vid enstaka tillfällen, andra med längre mellanrum eller har regelbunden kontakt vid tillsyn och kontroll. Oavsett vilken grupp man tillhör ska man uppleva att tillstånd, tillsyn och kontroll hanteras professionellt och rättssäkert. Alla medarbetare ska tryggt, kompetent och professionellt bemöta kommuninvånare och företagare. För att Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska kunna leva upp till detta måste det ske ett ständigt arbete med vidareutveckling, utbildning och förbättringar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med ständiga förbättringar beträffande texter i skrivelser och beslut med mål att skriva begriplig myndighetssvenska och rättssäkra, tydliga beslut. Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar även med förbättringar genom att öka digitaliseringsgraden bland annat genom att införa integrerade e-tjänster och tillgång till information på webben. Integrerade e-tjänster är framför allt en verksamhetsutveckling som gynnar verksamhetsutövare och kommuninvånare men kan även leda till effektivisering av nämndens arbete.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsarbete delas vanligtvis, enligt en modell från Sveriges kommuner och regioner (SKR), upp i fyra olika delar som tillsammans redovisar behovet av; styrd tillsyn, behovsprioriterad tillsyn, händelsestyrd tillsyn och skattefinansierad tillsyn. Förutom tid för tillsyn används resurser till övergripande arbete som krävs för handläggningen, som kompetensutveckling, kvalitets- och rutinarbete, övergripande information och rådgivning med mera. Ytterligare en del av nämndens arbete består av avdelnings- och förvaltningsgemensamt arbete, bland annat kopplat till arbetsmiljö, krisberedskap och verksamhetsplanering.

Den del av tillsynsarbetet som anges som styrd tillsyn kan jämföras med ett grunduppdrag där kommunen har små möjlighet att påverka omfattning och prioriteringar och som omfattar alla nämndens tillsynsområden. Behovsprioriterad tillsyn omfattar tillsyn på verksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga men där nämnden ska utöva tillsyn. Tillsynen kan utföras utifrån nationella eller regionala prioriteringar och

tillsynskampanjer eller lokala prioriteringar. Händelsestyrd tillsyn omfattar inkommande ärenden som till exempel anmälningar, ansökningar, klagomål och remisser. Händelsestyrd tillsyn måste genomföras och kan vara svår att planera. Skattefinansierad tillsyn innefattar myndighetens tillsyn som inte är möjlig att finansiera med avgiftsuttag samt myndighetens skyldighet att lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp i frågor som rör myndighetens tillsynsområden, i enlighet med förvaltningslagen.

Arbetstiden för en årsarbetskraft fördelar sig enligt figuren nedan:

Nämnden kan effektivisera tillsyns- och kontrolluppdraget genom att öka digitaliseringsgraden inom avdelningen. Nämnden har infört ersättningsskanning där så är möjligt, under 2025 även av delegationsbeslut. Nämnden planerar att införa e-arkiv 2033 när avställning till kommunarkivet för arkivering ska ske av aktuellt årsspann.

För att det ska vara möjligt att öka digitaliseringsgraden och införa integrerade e-tjänster har nämndens verksamhets- och ärendehanteringssystem kompletteras vilket har medfört ökade kostnader för installationer och licenser. I takt med ökad digitalisering kommer ytterligare uppgraderingar av verksamhets- och ärendehanteringssystemet behövas med ökade kostnader till följd. Vissa möjligheter kan även finnas att öka graden av digitalisering i samband med tillsyn och kontroll. Arbetet med att öka digitaliseringsgraden måste ske i nära samarbete med Digitaliseringsavdelningen.

Nämnden har påbörjat införandet av en e-tjänst, kallad FörRätt som Livsmedelsverket har tagit fram tillsammans med leverantörerna av verksamhets- och ärendehanteringssystem. FörRätt är integrerad med nämndens verksamhets- och ärendehanteringssystem. Införandet av FörRätt har försenats och kommer i alla delar, inte att vara helt klar förrän under 2026 och kommer inte att medföra några betydande effektiviseringar inom de närmaste åren. När FörRätt är införd, fortsätter arbetet med att införa ytterligare integrerade e-tjänster. Nämnden har i dag e-tjänster inom de flesta områdena men e-

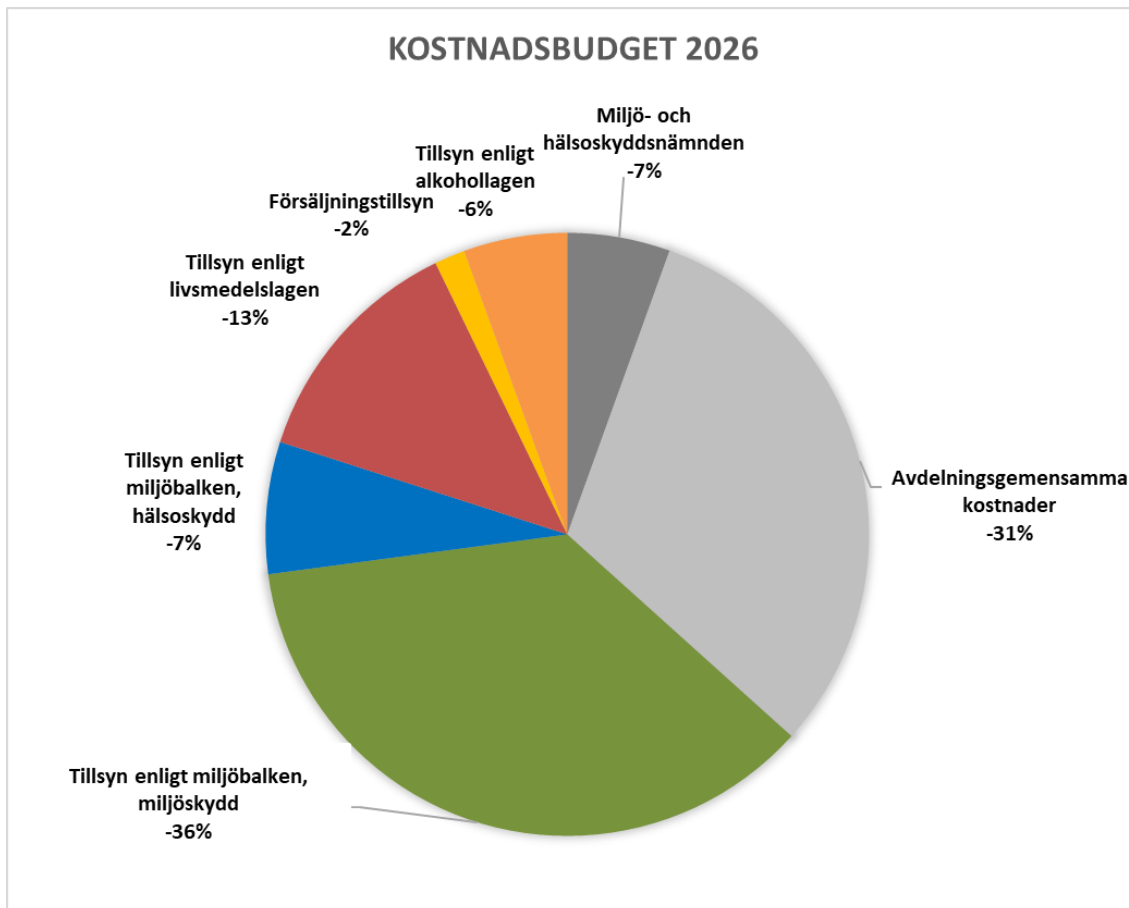
tjänsterna behöver vara fullt ut integrerade med nämndens verksamhetssystem och i flera fall kopplade till Bolagsverket för att underlätta för företag som ska använda e-tjänsterna och leda till en effektiviserad handläggning.

Andra sätt att effektivisera tillsynsverksamheten är att ytterligare se över arbetssätt och prioriteringar. Inom den del av nämndens arbete som inte ingår i begreppet styrd tillsyn utan avser de områden där kommunerna har större möjlighet att själva välja prioriteringsgrad och omfattning kan ändrade prioriteringar av tillsyn och hantering av inkommande ärenden vara ett sätt att frigöra och omfördela resurser till ärenden med högre prioriteringsgrad såsom avfallsbrottslighet, livsmedelsfusk o dyl. Handläggningsprocessen av inkommande klagomål och tips kan effektiviseras genom att tidigt i processen identifiera de ärenden där risken för olägenhet bedöms vara liten och nyttan med tillsynen bedöms ge liten effekt. Genom att identifiera dessa ärenden kan de avslutas snabbt och handläggningen styras till ärenden med stor risk för olägenhet. Utveckling av arbetet med klagomålshantering påbörjades 2025 och kommer att fortsätta 2026 med målet att på ett rättssäkert sätt effektivisera handläggningen av klagomål.

En relativt stor del av nämndens arbete är arbetsuppgifter kopplade till övergripande arbete som krävs för handläggningen och avdelnings- och förvaltningsgemensamt arbete som beskrivs ovan. För att avsätta mer tid till tillsyn och kontroll skulle vissa delar av detta arbete kunna minskas ned. Dock inte arbetsmiljörelaterade uppgifter såsom löne- och medarbetarsamtal, arbetsplatsträffar samt kompetensutveckling som krävs för att utföra tillsyn och kontroll.

En relativt stor del av nämndens arbete är arbetsuppgifter kopplade till övergripande arbete som krävs för handläggningen och avdelnings- och förvaltningsgemensamt arbete som beskrivs ovan. För att avsätta mer tid till tillsyn och kontroll kan en minskning av vissa delar av detta arbete övervägas. En minskning av information, rådgivning, arbete med klarspråk och annat kvalitetsarbete måste dock ske med stor varsamhet då det kan leda till att kommunens företagare och invånare upplever sig mindre nöjda med Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete vilket kan påverka olika rankningar som till exempel Nöjd-kundindex (NKI). En minskning av rådgivning kan även leda till en ökning av tillsynsärenden. Inom vissa av nämndens områden behöver snarare information och rådgivning framför allt på webb och olika sociala medier öka. Det är inte möjligt att minska arbetsmiljörelaterade uppgifter såsom löne- och medarbetarsamtal, arbetsplatsträffar samt kompetensutveckling som krävs för att utföra tillsyn och kontroll. I avsnitten *1. Nämndens verksamhetsområde* och *12. Framåtblick* beskrivs omfattande förändringar som kan komma att påverka nämndens arbete. I samband med nya eller förändrade tillsynsområden ökar behovet av kompetensutveckling vilket innebär att området inte kan minskas ned.

Nämndens kostnader för verksamheten fördelar sig enligt nedanstående bild.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillförts medel 2025 för att möjliggöra kompetensutveckling för att identifiera brottslighet och fusk i den ordinarie tillsynen, öka samverkan och antalet tillsynstillfällen som genomförs tillsammans med polis och för att öka den riktade tillsynen där det finns misstanke om brott. För att ytterligare förstärka arbetet mot välfärdsbrott förlängs prioriteringen under 2026 och 2027 i enlighet med i budget och verksamhetsplan 2026 - 2028. En förlängda prioriteringen medger att nämnden kan arbeta fördjupat med välfärdsbrott inom tillsyn och kontroll. Genomförs förändringarna som redovisas i *Miljöstraffrättsutredningens betänkande SOU 2025:14 - En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionsystem* som beskrivs i framåtblick kommer det att innebära betydande utökningar av nämndens möjligheter att hindra kriminella företag att driva verksamheter inom miljöområdet men även innebära att mer tid måste avsättas för handläggning jämfört med i dag.

För att Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara förberedd på olika händelser finns det krav på beredskapsplanering inom nämndens område. Delar av Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet är identifierad som samhällsviktig verksamhet. Det är främst vissa delar inom miljö- och hälsoskyddsområdet och livsmedelskontroll inklusive kontroll av dricksvatten. Samhällsviktig verksamhet, är i enlighet med MSB:s definition en "samhällsfunktion som är nödvändig för samhällets grundläggande behov, värden eller

säkerhet” och anses enligt Österåkers kommuns risk- och sårbarhetsanalys vara verksamheter där avbrott inte kan accepteras längre än några timmar (maximalt 24 timmar). Inom miljö- och hälsoskyddsområdet ingår främst tillsyn vid olyckor och tillbud som kan påverka människors hälsa och miljön. Det kan vara utsläpp av farliga ämnen, radioaktiva utsläpp i händelse av olyckor eller sabotage, utbrott av smitta från vilda och tama djur som t.ex. fågelinfluensa mm. Livsmedelskontrollen behöver fungera även i händelse av kris för att säkerställa att säkra livsmedel inklusive dricksvatten når konsumenterna.

God samverkan inom kommunens organisation och med andra myndigheter och aktörer är en förutsättning för att hantera samhällsstörningar och därför behöver nämnden kontinuerligt uppdaterade kontaktuppgifter till andra myndigheter och berörda aktörer. Det är också av ett stort värde att nämnden deltar i regelbundna träffar inom kommunen och mellan kommuner och berörda aktörer för att stärka kompetens, etablera kontakter och förtydliga hur ansvarsfördelningen ser ut vid en händelse. Vid större utbrott med misstanke om att flera har smittats kan det bli aktuellt att kommunicera detta till allmänheten, till exempel via kommunens webbplats, massmedier eller sociala medier. Nämnden behöver även ha en plan för mätning vid en kärnteknisk olycka eftersom länsstyrelserna är beroende av kommunens förmåga att mäta.

4 Mål för verksamheten

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har elva resultatmål för 2026. Fem av dessa kopplar till kommunens övergripande miljömål, fyra till det övergripande kvalitetsmålet och två är ekonomiska kvalitetsmål.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete syftar till att uppfylla de nationella målen inom nämndens tillsynsområde såsom Sveriges miljömål, de övergripande målen för livsmedelskedjan som beskrivs i den nationella kontrollplanen (NKP) och de nationella folkhälsomålen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är i huvudsak en tillsyns- och kontrollmyndighet och nämndens övergripande mål kan beskrivas som att genom tillsyn och kontroll verka för en god regelefterlevnad. Tillsynen och kontrollen kan aldrig gå längre eller ställa större krav än vad som följer av lagar, regler och beslut.

4.1 Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet

4.1.1 Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	78	80	80	80	80	80
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI	85	80	80	80	80	80
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI	87	80	80	80	80	80

NKI redovisas på en skala 0 till 100, där 100 är högsta betyg. NKI 80 Mycket högt, 70-80 Högt, 62 - 69 Godkänt, 50 - 61 Lågt, 50 Mycket lågt.

För många företag är den vanligast förekommande kontakten med kommunerna kontakten genom tillstånd och tillsyn. Ett professionellt bemötande av hög kvalitet bidrar till att tillsynsarbetet kan fungera effektivt och med gott resultat.

Insikt är en servicemätning av kommunernas myndighetsutövning som genomförs genom bland annat SKR. Österåkers kommun ingår i Stockholm Business Alliance (SBA) och genomför servicemätningen genom SBA. Insikt genomförs som en enkätundersökning av Nöjd Kund Index (NKI). För Miljö- och hälsoskyddsnämnden mäts NKI hos företag där tillsyn och kontroll har genomförts, privatpersoner omfattas inte. Beslutade ärenden samt

utförd tillsyn rapporteras månadsvis till SBA som därefter skickar en enkät till berörda företag. Det sammanställda resultatet redovisas i april året efter rapporteringsåret. Resultatet redovisas i verksamhetsplanen under samma år som mätningen har genomförts.

4.1.2 Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska hålla hög rättssäkerhet

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Andel överklagade beslut där Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut har fastställts	100 %	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
Andel överklagade beslut som återförvisats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för fortsatt handläggning.	0 %	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %

Målnivån för återförvisade ärenden 2026 och 2027 angavs i VP 2025 till 5%

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inom flera områden kontakt med privatpersoner, organisationer och företag. Vissa kontakter nämnden vid enstaka tillfällen, andra med längre mellanrum eller har regelbunden kontakt vid tillsyn och kontroll. Oavsett vilken grupp man tillhör ska man uppleva att tillstånd, tillsyn och kontroll hanteras professionellt och rättssäkert.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden följer lagar och regler samt rättspraxis som hela tiden utvecklas genom nya vägledande och prejudicerande domar. Nämndens beslut ska vara tydliga, väl underbyggda, utredda och motiverade. Rättssäkerheten i myndighetsutövningen bygger på att beslut kan överklagas och att en riktig prövning sker hos överprövande myndigheter. Målet är att nämndens beslut ska hålla en hög kvalitet och i möjligaste mån hålla vid en överprövning.

4.1.3 Tillgängligheten och enkelhet i kontakten med Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara hög

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Andelen kompletta ansökningar om serveringstillstånd och anmälningar om ändrad bolagssammansättning som inkommer	49 %	50 %	60 %	60 %	60 %	60 %

Den som kontakter Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska uppleva att det är möjligt att enkelt få kontakt. Handläggningen av ärenden ska ske effektivt och professionellt. Miljö-

och hälsoskyddsnämnden arbetar ständigt med vidareutveckling, utbildning och förbättringar. Alla medarbetare ska tryggt, kompetent och professionellt bemöta kommuninvånare och företagare.

4.1.4 Österåkers kommun är en attraktiv arbetsgivare

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Hållbart medarbetarengagemang (HME)		80	80	81	81	81

Nytt mål 2025. Enheten för redovisning av måluppfyllnaden har ändras sedan målet infördes. Målnivåerna redovisas därför på det nya sättet i verksamhetsplanen 2026 jämfört med 2025.

För att kunna locka och behålla kompetenta medarbetare är arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare av största vikt och behöver prioriteras av nämnden.

4.2 Österåker har en robust och effektiv ekonomi

4.2.1 Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Ingen negativ avvikelse mot budget	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Målet är delvis nytt från år 2024.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden motsvarar 1 % avvikelse cirka -92 tkr eftersom nettobudget för år 2026 uppgår till 9 200 tkr.

4.2.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska hålla hög prognossäkerhet

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Prognossäkerhet per juni – jämfört med helår.	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Målet är delvis nytt från 2024.

Enligt årshjulet för den ekonomiska rapporteringen till nämnder ska prognos beräknas sju gånger per år vid månadsuppföljningar och delårsbokslut. Prognosen per den 30 juni är av stor betydelse för kommunens ekonomiska uppföljning och därför är hög prognossäkerhet per juni ett mått som årligen följs upp efter årsbokslutet.

4.3 Österåker är en trygg kommun för de som vistas, verkar och bor här

4.3.1 Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyn ska leda till god lagefterlevnad

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Andel fritidsbåtshamnar där beslut om avfallshanteringsplan har fattats	33 %	60 %	60 %	100 %		
Andel båtlatrintömningsstationer för fritidsbåtar där beslut om avloppsanläggning har fattats				80 %	100 %	100 %

Utsläpp av latrin från fritidsbåtar kan bidra till övergödningen av våra sjöar, vattendrag och kustvatten. Tillsynen av avfallshanteringen för fritidsbåtshamnar och mottagningsanläggningar för båtlatrin är ett viktigt led i Österåkers arbete med att uppnå god status i våra sjöar, havsvikar och vattendrag.

Mottagningsanläggningar för båtlatrin är att jämställa med en avloppsanordning som kräver tillstånd enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Anläggningarna behöver därför formella beslut. I samband med att tillstånd ges kan krav på på anläggningens funktion och egenkontroll ställas.

4.4 Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid

4.4.1 Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn	192	200	200	200	200	200

Avloppsanläggningar med otillräcklig reningsteknik eller som inte fungerar är en källa till spridning av bakterier, virus, näringsämnen och miljöfarliga ämnen med risk för människors hälsa och miljön. Bristfälliga avloppsanläggningar kan även bidra till övergödningen av våra sjöar, vattendrag och kustvatten. Tillsynen av små avlopp är ett viktigt led i Österåkers arbete med att uppnå god status i våra sjöar, havsvikar och vattendrag.

4.4.2 Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett	21	20	20			
Antal förorenade områden eller objekt med riskklass 1 och 2 där tillsyn har genomförts				10	15	15

Indikatorn ersätts med ny indikator från och med 2026.

Tillsyn av förorenade områden är av största vikt för att människor ska kunna bo och leva utan risk för hälsa och miljön. Tillsynen omfattar både inventeringar och krav på undersökningar samt åtgärder.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fattat beslut om en handlingsplan för förorenade områden 2025–2027 med en aktivitets- och tidsplan fram till 2050. Miljö- och hälsoskyddsnämndens handlingsplan för förorenade område ska fastställas och vid behov revideras varje mandatperiod.

4.4.3 Öka kunskapen om risk för förekomst av skadliga ämnen i dricksvatten från enskilda brunnar

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Antal informationsinsatser som MHN har genomfört	5	4	5	4	4	4

Små dricksvattenanläggningar för enskilt bruk är en förutsättning för bebyggelse utanför det allmänna verksamhetsområdet. God kvalitet av dricksvatten från den egna anläggningen är därför av största vikt för dessa fastigheter. Genom ökad kunskap och regelbunden provtagning av dricksvattnet kan brister upptäckas och åtgärdas.

4.4.4 Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön

Resultatindikatorer	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Antal gödselanläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn	8	5	5	5	5	5

Gödselanläggningar och gödselhantering som inte fungerar är en källa till spridning av bakterier och övergödande ämnen med risk för människors hälsa och miljön. Bristfällig gödselhantering kan även bidra till övergödningen av våra sjöar, vattendrag och kustvatten. Tillsynen av gödselanläggningar och gödselhantering är ett viktigt led i Österåkers arbete med att uppnå god status i våra sjöar, havsvikar och vattendrag.

5 Strategiska nyckeltal för ekonomi, kvalitet och volym

Som ett led i Miljö- och hälsoskyddsnämndens kvalitetsförbättrande arbete utvecklar och kvalitetssäkrar miljö- och hälsoskyddsavdelningen kontinuerligt rutiner och följer upp avvikelser från rutiner eller andra kvalitetsbrister. Syftet med uppföljningen är att förbättra eller skapa rutiner som medför förbättrad rättssäkerhet och service gentemot kommuninvånare och verksamhetsutövare. Resultatet av mätningarna av Nöjd Kund Index (NKI) redovisas i avsnitt 5. *Mål för verksamhetsutveckling.*

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen deltar även i den nyckeltalsredovisning som sker inom Miljösamverkan Stockholm län och i en nationell samverkan kring nyckeltal som ledas av Sveriges Kommuner och Regioner.

Förutom kvalitetsnyckeltal har nämnden ett antal nyckeltal för att över tid kunna följa trender och volymförändringar. För att nämnden ska kunna utföra sitt tillsyns- och kontrolluppdrag behöver kompetens och resurser anpassas till aktuella omständigheter och tillsynsbehov.

5.1 Strategiska nyckeltal -

5.1.1 Miljöskydd

Typ av mått	Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Prestation/volym	Tillstånd små avlopp	120	127	120	120	120	120
	Beslut om värmepump	79	47	30	30	30	30
	Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin	31	50	30	30	30	30
	Beslut om vattenverksamhet	25	19	20	20	20	20
	Underkända avlopp vid tillsyn	14 %	21 %	15 %	15 %	15 %	15 %
Kvalitet	Tillsyn på fordonstvättar och drivmedelsanläggningar som omfattas av styrd tillsyn där inga avvikelser som kräver uppföljning har konstaterats		45 %	60 %	60 %	60 %	60 %

Nyckeltalet *Underkända avlopp vid tillsyn* avser komplettera nämndens mål 4.4.1 *Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn.*

Nyckeltalet *Tillsyn på fordonstvättar och drivmedelsanläggningar* avser komplettera nämndens mål 4.3.1 *Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyn ska leda till god lagefterlevnad.*

5.1.2 Hälsoskydd

Typ av mått	Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Prestation/volym	Beslut om dricksvattentäkt (grundvatten)	18	10	20	15	15	15
	Klagomål inom miljöbalkens område	64	99	70	70	70	80

5.1.3 Livsmedel

Typ av mått	Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Prestation/volym	Registreringar av livsmedelslokal	43	53	40	40	40	40

5.1.4 Serveringstillstånd

Typ av mått	Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Prestation/volym	Beslut om serveringstillstånd	25	33	25	25	25	25

5.1.5 Övergripande

Typ av mått	Nyckeltal	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Kvalitet	Överklagade beslut	11	12	12			

Antalet överklagade ärenden är inte möjliga att uppskatta.

Nyckeltalet avser komplettera nämndens mål 4.1.2 Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska hålla hög rättssäkerhet. Under första halvåret 2025 har 4 ärenden överklagats och prognos är svår att ge.

6 Plan för konkurrensprövning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet består av myndighetsutövning som inte är möjlig att låta utmana. Någon plan för konkurrensutsättning är därmed inte aktuell.

7 Uppföljning och insyn av utförare

Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag består av myndighetsutövning som inte är möjlig att överlåta på privata utförare. Något program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare på uppdrag från kommunen är därmed inte aktuellt.

8 Lokaler (Lokalförsörjningsplan)

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har i dagsläget ändamålsenliga lokaler.

9 Peng, taxor och avgifter

Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxor fastställdes av Kommunfullmäktige 2025-11-17, § 7:5.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxor har tagits fram med stöd av riktlinjer från Sveriges kommuner och regioner. Stödet avser både utformningen av taxebestämmelser mm samt beräkning av timtaxorna. Det behöver vara olika timtaxor för tillsyn inom miljöbalkens område och livsmedelskontrollområdet.

Timtaxan för tillsyn inom miljöbalkens område omfattar även taxan för tillsyn enligt strålskyddslagen, taxan för tillsyn enligt lag om sprängämnesprekursorer och taxan för avfall från fritidsbåtar.

Timtaxan inom livsmedelskontrollområdet omfattar förutom taxan för offentlig kontroll inom livsmedelsområdet, ekologisk produktion och material i kontakt med livsmedel även taxan för tillsyn över lag om foder och animaliska biprodukter, taxan för tillsyn över folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter och vissa receptfria läkemedel samt taxan för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen i de fall timtaxa tillämpas inom området.

Nämnden genomförde en större uppräkningsinför 2025 då nämndens kostnader var högre än index. Även de förändringarna som har skett inom livsmedelskontrollområdet innebar ökade kostnader i samband med avgiftsuttaget, vilket då motiverade en större höjning inom det området jämfört med miljöbalksområdet. Taxan för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen har justerats under 2025 med anledning av att gårdsförsäljning har införts.

Nämndens timtaxor uppräknas med 2% 2026 i enlighet med budgetdirektivet. Timtaxan för tillsyn inom miljöbalkens område höjs med 31 kr till 1 599 kr och timtaxan inom livsmedels- och foderområdet höjs med 34 kr till 1 726 kr.

De fasta avgifterna inom serveringstillståndsområdet räknas inte upp inför 2026, avgifterna är oförändrade från 2025.

I0 Riktade bidrag

Några riktade bidrag förväntas inte inför 2026. Normalt erhåller Miljö- och hälsoskyddsnämnden inga statliga bidrag för sin löpande verksamhet.

II Intern kontroll

Kontrollmoment	Periodicitet	Metod (internkontroll)	Uppföljningsansvarig (funktion)
Central 1. Löpande förändringar i attestförteckningar dokumenteras och diarieförs på korrekt sätt	Kontroll vid personalförändringar	Egen uppföljning	Miljö- och hälsoskyddschef
Central 2. Fastställd rekryteringsprocess efterföljs, med särskilt fokus på bakgrundskontroll av potentiella nya medarbetare.	Fastställd rekryteringsprocess efterföljs, med särskilt fokus på bakgrundskontroll vid varje rekrytering	Egen uppföljning	Miljö- och hälsoskyddschef
Central 3. Verksamheterna har genomfört och dokumenterat en riskanalys kopplat till välfärdsbrottslighet inom sitt respektive verksamhetsområde och tagit fram en åtgärdsplan för att hantera eventuella risker	Riskanalys genomförs under 2026	Analys i samverkan med avdelningen för trygg- och säkerhet	Miljö - och hälsoskyddschef
Central 4. Det finns en väsentlig introduktion för nya medarbetare kopplat till rutiner, riktlinjer etc.	Checklistan för introduktion följs vid varje introduktion av nya medarbetare	Egen uppföljning	Miljö- och hälsoskyddschef
MHN 1: Kontroll av att delegationsbeslut har fattats med stöd av delegationsordningen	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen uppföljning vid varje nämnd	Registrator
MHN 2: Kontroll av att delegationsbeslut redovisas till Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen uppföljning vid varje nämnd	Registrator
MHN 3: Genomförd utbildning inom ämnet mutor, jäv respektive korruption gentemot samtliga anställda inom miljö- och hälsoskyddsavdelningen	En gång per år	Intern utbildning	Miljö- och hälsoskyddschef

En risk- och väsentlighetsanalys har genomförts av en arbetsgrupp i Kommunstyrelsens förvaltning, vilket har resulterat i fyra kommungemensamma kontrollmoment som ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner. De fyra centrala kontrollmomenten fokuserar i hög grad på att kontrollera dels huruvida fastställda riktlinjer och rutiner efterföljs i organisationen, dels på insatser för att motverka välfärdsbrott.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens kontrollmoment MHN 1, MHN 2 och MHN 3 kvarstår 2026 trots att nämnden ska ta fram verksamhetsspecifika internkontrollmoment inom området *oegentligheter, jäv och korruption*. MHN 1 och MHN 2 har funnits under lång tid eftersom en mycket stor del av nämndens beslut fattas på delegation. MHN 3 har genomförts under många år och varit ett internkontrollmoment sedan 2023.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen rapporterar större avvikelser mot nämndens rutiner till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för övrigt sker redovisning i samband med verksamhetsberättelse.

I2 Framåtblick

Den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken, tillsynsstrategin, syftar till att främja tillsyn inom områden som ur ett nationellt perspektiv är extra angelägna under strategins period. En ökad tydlighet gynnar att myndigheternas samlade resurser och kompetens används effektivare, bidrar till en ökad likvärdighet i tillsynen och underlättar planering av tillsyn. Förutom att peka ut viss tillsyn under perioden innehåller strategin också fokusområden som syftar till att stärka tillsynsmyndigheternas förmåga att bedriva tillsyn. Den första strategiperioden genomförs 2022 - 2025. Tillsynsprojekt och fokusområden under perioden 2026 - 2029 redovisades i juni 2025. Flera av de områden som Miljö- och hälsoskyddsnämnden redan i dag prioriterar är utpekade 2026 - 2029 bland annat illegal avfallshantering, förorenade områden med fokus på prioriterade förorenade områden och PFAS från brandövningsplatser, användningen av PFAS och inomhusmiljö i bostäder.

Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt, med stora konsekvenser för miljön, hälsan och samhället. Avfallsbrottslighet har i många fall kopplingar till organiserad brottslighet. Avfallsbrottsligheten är utpekad som ett prioriterat tillsynsområde i *den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken 2022-2025 med fortsättning 2026 - 2029*. Tillsynsområdet är svårt att finansiera med avgifter vilket innebär att ekonomiska resurser behövs för att fullt ut genomföra arbetet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillförts medel för området 2025-2027. Under kommande år finns behov att ytterligare öka den regionala och nationella samverkan, antalet tillsynstillfällen som genomförs tillsammans med polis samt för att öka den riktade tillsynen där det finns misstanke om brott vilket beskrivs under avsnitt 1. Förutom tillsyn av illegal avfallshantering har fokus på att hitta kopplingar till organiserad brottslighet och fusk inom flera av nämndens tillsynsområden ökat de senaste åren och kommer att behöva prioriteras ytterligare framöver.

EU:s ramdirektiv om avfall har införlivats i svensk lagstiftning. För Miljö- och hälsoskyddsnämnden innebär de ändrade reglerna stora förändringarna och utökningar av tillsynen av avfallshantering kommande år.

Under 2025 har ändringar i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter trätt i kraft. Bland annat har kraven på att en bedömning om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte införts. Ändringen innebär att mer omfattande handläggning än tidigare krävs vid anmälan om vattenverksamhet.

Miljöstraffrättsutredningens betänkande SOU 2025:14 - En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem omfattar ett flertal förändringarna i miljöbalken med flera lagar och förväntas böra gälla från och med 1 juli 2026 utan övergångsbestämmelser. Betänkandet förväntas påverka Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag och arbete under kommande år. Något beslut har ännu inte fattats av riksdagen och det går inte i dagsläget att fullt ut bedöma konsekvenserna och vilka förändringar av tillsynen förslaget medför.

Utredningen *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess* SOU 2024:98. förslår att dagens miljöprövningar (A, B, C) flyttas till en ny miljöprövningsmyndighet som då ersätter mark- och miljödomstolarna som miljöprövningsmyndighet. Viss prövning och anmälan om vattenverksamhet stannar hos länsstyrelserna. Dagens anmälan om miljöfarlig verksamhet flyttas i stor omfattning till den nya miljöprövningsmyndigheten. Dagens prövningsnivåer föreslås ersättas med tillstånds- och granskningsplikt, anmälan- och registreringsplikt. Det är i nuläget inte möjligt att bedöma alla konsekvenser som förslaget

innebär för Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Kända konsekvenser är dock en omfördelning av verksamheter där många av C-verksamheterna blir granskningspliktiga respektive registreringspliktiga vilket leder till fler remisser istället för prövning av C-verksamheter vilket kommer att påverka nämndens intäkter då det inte är möjligt att ta ut avgift för granskning av remisser. Det är heller inte klart om den ändrade prövningsnivån kommer att påverka tillsynen av de verksamheter som fortsättningsvis inte ska prövas av nämnden. Förslaget innebär även en förkortad miljöprövningsprocess med färre tillfällen till yttrande och reglerade tidsfrister för prövningen som påverkar den tid kommunen har för att yttra sig. Anmälan av vattenverksamhet förslås stanna hos länsstyrelserna och det är inte klargjort vad det innebär för de kommuner som i likhet med Österåker har tagit över anmälan om vattenverksamhet. Ändringarna i förslaget förslås genomföras stegvis med start 1 juli 2027. Något beslut har ännu inte fattats och det går inte i dagsläget att fullt ut bedöma konsekvenserna och vilka förändringar förslaget medför för Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Anpassningar har gjorts inom svensk lag till EU:s *kontrollförfordningar*. Ändringarna berör bland annat tillsynen inom miljöbalkens område, främst beträffande kontroll av distributörer, märkning, förbjudna ämnen, barnsäkerhet, batteridirektivet och märkning av plast. Kemikalieinspektionen har ett uppdrag att genom tillsynsvägledning stötta kommunerna att genomföra marknadskontroll.

Promemoria *Tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område* innehåller förslag till nya och ändrade bestämmelser i miljöbalken, miljötillsynsförordningen och förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Syftet med förslaget är att anpassa nationella bestämmelser till EU:s kontrollförfordningar och att skapa en effektivare tillsyn. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att de föreslagna ändringarna som bland annat innebär möjlighet att överlåta och överta ansvar för tillsyn enligt miljöbalken samt marknadskontroll möjliggör en effektivare tillsyn med möjlighet till anpassningar efter de förhållanden som råder i respektive kommun. Nämnden bedömer att dock att det ännu inte är helt klargjort hur marknadskontroll och annan kontroll med stöd av EU: kontrollförfordningar kan bedrivas och framförallt hur den ska finansieras.

Tillsyn och kontroll av animaliska biprodukter är ett område som fortsatt måste prioriteras kommande år. Området kan finansieras med taxor men kräver ökade personella resurser. Kontrollen behöver samordnas med tillsyn enligt miljöbalken och avfallsföreskrifterna då regelverken många gånger tangerar varandra på ett sätt som kan upplevas som dubbla budskap för företagarna. Inom livsmedelskontrollen fokuseras kontrollen av animaliska biprodukter på hantering och spårbarhet av före detta livsmedel, det vill säga livsmedel som inte blivit sålt, rester från servering, hantering av kött och produkter som återkallats på grund av att smitta eller förorening påvisats. Syftet med kontrollen är att förebygga och minimera risker för människors och djurs hälsa och framför allt skydda säkerheten i livsmedels- och foderkedjan.

Förändringarna som föreslås i *Betänkandet (SOU 2025:64) En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan* förväntas få mycket stora konsekvenser för Miljö- och hälsoskyddsnämnden om de genomförs. Betänkandet lyfter bland annat fram likvärdighet och kvalitet i kontrollen och avgifter för livsmedelskontrollen. Om det förslag som redovisas i betänkandet genomförs kommer livsmedelskontrollen flyttas från kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder, kommunförbund och länsstyrelserna till Livsmedelsverket

(livsmedel) och Jordbruksverket (foder och animaliska biprodukter). Det innebär en förändring från dagens 270 kontrollmyndigheter till två kontrollmyndigheter. Övergångsbestämmelser ska införas för att undvika glapp i intäkter för kommunerna. Regional närvaro ska bibehållas med kontor i varje län. Ändringarna i förslaget förslås genomföras från och med 1 januari 2028. Något beslut har ännu inte fattats men Livsmedelverket har påbörjat förberedelser för den nya organisationen.

Sedan tillståndsplikt infördes för försäljning av tobaksvaror har mer resurser behövt avsättas för den årligt återkommande tillsynen på de företag som säljer tobaksvaror. Framöver kommer fler förändringar inom området innebära ett utökat tillsynsområde där även tillsyn av rökfria miljöer har förändrats. Tillsyn av rökfria miljöer kan inte avgiftsbeläggas varför en satsning på sådan tillsyn kräver utökat utrymme i budget för att inte ta utrymme från övrig verksamhet.

Statens offentliga utredningar från Socialdepartementet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, SOU 2024:23*, innehåller författningsförslag med ikraftträdande 2026. Det är dock ännu inte känt om författningsförslaget kommer att träda i kraft under 2026.

Utredningen föreslår att bestämmelser om en rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid ska införas. Förbudet föreslås gälla i skolbyggnaden och i det närområde kring skolan som skolpersonal kan ha uppsikt över samt på skolutflykter och skolresor. Syftet med bestämmelsen är att minska ungas tobak- och nikotinbruk och att förhindra att elever exponeras för andras bruk av produkterna under den tid som de går i skolan. Utredningen föreslår även att tobaksvaror, e-cigaretter, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter inte ska få förvaras i en kommersiell lokal eller i ett till den hörande utrymme, om produkten inte får säljas i lokalen. Det innebär att endast den som har uppfyllt kraven för att få sälja produkterna kommer att ha rätt att förvara dem i den lokal de säljs från. Förbudet föreslås kriminaliseras. Den som otillåtet förvarar produkterna kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Utredningen föreslår vidare att det klargörs att kommunerna ska utöva tillsyn på fysiska försäljningsställen över förbuden att tillhandahålla tobaksvaror som inte uppfyller produktkraven eller kraven på rapportering. Tillsynsansvaret innebär inte att kommunerna ska bedöma om tillverkare och importörer har uppfyllt lagens produktkrav eller rapportering. Den tillsynen utövas av Folkhälsomyndigheten. Vidare föreslås att Polismyndigheten inte längre ska ha tillsynsansvar över förbudet att tillhandahålla nya tobaksvaror som inte har anmälts till Folkhälsomyndigheten. Det ansvaret ska enbart kommunen ha.

Inom området serveringstillstånd har utredningen, *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, SOU 2024:23*, föreslagit att det nuvarande kravet på mat för att få servera alkohol förändras något. Enligt förslaget ska det räcka med att restaurangen kan erbjuda flera fullgoda måltider. Utredningen föreslår vidare att tiden för när matutbudet får begränsas till enklare maträtter ska tidigareläggas till kl. 22.00. I dag får en tillståndshavare begränsa sitt matutbud till ett fåtal enklare rätter efter kl. 23.00. Det innebär att en restaurang måste ha full personalstyrka fram till den tiden. Det ändrade kravet på mat är en anpassning till ändrade matvanor och innebär en viss lättnad i kraven för att få serveringstillstånd. Det är sannolikt att detta kommer att innebära att antalet ansökningar och beviljade tillstånd kommer att öka. Hur många fler tillstånd det kan röra sig om är svårt att förutse. Det är dock troligt att kommunernas arbetsbelastning blir större och att kostnaderna för handläggningen av ansökningar och tillsyn kommer att stiga. Under 2025 uppstod en debatt kring kravet på inomhusplatser för att verksamheter ska kunna ha serveringstillstånd

för uteserveringar och om hur kravet på matutbud ska se ut för en verksamhets ska kunna serveringstillstånd. Diskussioner pågår om att helt ta bort kravet på matutbud. Hur årets diskussion påverkar de förslag som har redovisats i *SOU 2024:23* är inte känt. Utredningen föreslår vidare att den som har stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet ska anmäla den tid serveringen ska pågå till kommunen. Det innebär att en anmälan ska göras för varje serveringstillfälle och att tiden ska godkännas av kommunen innan serveringen får påbörjas. Syftet med förslaget är att den som är ansvarig ska få tydliga besked om under vilken tid som alkoholservering får pågå och som personal måste vara närvarande. Utredningen föreslår också att den som tillverkar folköl och den som har rätt att servera folköl eller starkare alkoholdrycker ska få anordna provsmakning av folköl. En anmälan om provsmakning ska då göras till kommunen.

För att nå *miljö kvalitetsnormerna för kommunens sjöar och vattendrag* behöver nämnden under flera år framöver prioritera tillsyn. i nuläget och inför de närmaste åren sker tillsynen i huvudsak med fokus på PFAS inom ramen för ett nationellt projekt.

Det är i dagsläget mycket oklart hur Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsområde och behov av resurser kommer att se ut på lång sikt. Österåker kommer att fortsätta växa vilket innebär att fler skolor, förskolor, livsmedelsanläggningar och andra verksamheter där nämnden utövar tillsyn och kontroll förväntas starta i kommunen. Det innebär att behovet av resurser för tillsyn och kontroll kan förväntas öka framöver för att följa ökningen av tillsynsobjekt samtidigt som de förslagna förändringarna i *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess SOU 2024:98*. och *En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan, SOU 2025:64* innebär att delar av Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyns- och kontrollområden flyttas bort från kommunen.

I3 Upphandlings- och inköpsplan

Kommunens nämnder ska upprätta en inköpsplan för kända upphandlingar och inköp under 2026 och även signalerera betydande anskaffningar under planåren 2027-28.

Upphandlings- och inköpsplan 2026 redovisar alla kända upphandlingspliktiga inköp med ett avtalsvärde över 300 tkr för att redan i budgetprocessen erhålla en tillförlitlig överblick av kommunens upphandlingsbehov.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden planerar inga inköp med ett avtalsvärde över 300 tkr under 2026. Någon upphandlings- och inköpsplan är därför inte aktuell.

I4 Övergripande bilagor

I4.1 Ekonomiska bilagor

Intäkter

Verksamhetsområde				Förändring från år 2025			
Intäkter	Utfall 2024	Budget 2025	Budget 2026	Volym-förändring	Index-uppräkning	Övrigt	Totalt
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0	0	0				
Förvaltningsgemensamma kostnader	0	0	0				
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	3 933	4 200	4 340		84		31
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	728	720	750		14		5
Tillsyn enligt livsmedelslagen	1 336	1 340	1 350		27		10
Försäljningstillsyn	310	290	260		6		2
Tillsyn enligt alkohollagen	790	750	800		15		6
Summa intäkter	7 097	7 300	7 500	0	146	0	54

Bruttokostnader

Verksamhetsområde				Förändring från år 2025				
Nämndens kostnader	Utfall 2024	Budget 2025	Budget 2026	Volym- förändring	Index- uppräknig	Effektiv-isering	Övrigt	Totalt
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-903	-920	-920					0
Förvaltningsgemensamma kostnader	-3 872	-3 171	-5 086		-63	14		-49
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-5 462	-6 364	-6 048		-175	40	-22	-157
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-1 479	-1 803	-1 182		-36	8		-28
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-2 579	-2 580	-2 145		-52	12		-40
Försäljningstillsyn	-588	-508	-492		-10	2		-8
Tillsyn enligt alkohollagen	-1 214	-1 154	-927		-23	5		-18
Summa kostnader	-16 097	-16 500	-16 800	0	-360	82	-22	-300

Anslag

Verksamhetsområde				Förändring från år 2025				
Kostnads- och intäktslag	Utfall 2024	Budget 2025	Budget 2026	Volym-förändring	Index-uppräknig	Effektiv-isering	Övrigt	Totalt
Avgifter	6 977	7 200	7 400		146		54	200
Övriga intäkter	120	100	100					0
Summa intäkter	7 097	7 300	7 500	0	146	0	54	200
Personalkostnader	-12 138	-13 367	-13 863		-360		-136	-496
Lokalkostnader	-342	-338	-343				-5	-5
Kapitalkostnader	0							
Köp av verksamhet	0							
Övriga kostnader	-3 617	-2 796	-2 594			82	119	201
Summa kostnader	-16 097	-16 500	-16 800	0	-360	82	-22	-300
Nettokostander	-9 000	-9 200	-9 300	0	-214	82	32	-100

Driftbudget 3 år

Verksamhetsområde	Utfall 2024			Budget 2025			Budget 2026		
Driftbudget	Kostnad	Intäkt	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-903	0	-903	-920	0	-920	-920	0	-920
Förvaltningsgemensamma kostnader	-3 872	0	-3 872	-3 171	0	-3 171	-5 086	0	-5 086
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-5 462	3 933	-1 528	-6 364	4 200	-2 164	-6 048	4 340	-1 708
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-1 479	728	-751	-1 803	720	-1 083	-1 182	750	-432
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-2 579	1 336	-1 243	-2 580	1 340	-1 240	-2 145	1 350	-795
Försäljningstillsyn	-588	310	-278	-508	290	-218	-492	260	-232
Tillsyn enligt alkohollagen	-1 214	790	-424	-1 154	750	-404	-927	800	-127
Summa	-16 097	7 097	-9 000	-16 500	7 300	-9 200	-16 800	7 500	-9 300

Driftbudget 3 år fort.

Verksamhetsområde	Plan 2027 exkl prisutv			Plan 2028 exkl prisutv		
Driftbudget	Kostnad	Intäkt	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-920	0	-920	-920	0	-920
Förvaltningsgemensamma kostnader	-5 086	0	-5 086	-5 086	0	-5 086
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-6 048	4 340	-1 708	-6 048	4 340	-1 708
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-1 182	750	-432	-1 182	750	-432
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-2 145	1 350	-795	-2 145	1 350	-795
Försäljningstillsyn	-492	260	-232	-492	260	-232
Tillsyn enligt alkohollagen	-927	800	-127	-927	800	-127
Summa	-16 800	7 500	-9 300	-16 800	7 500	-9 300

I 4.2 Bilagor peng, taxor och avgifter

I 4.2.1 Taxor och avgifter

Taxor och avgifter

Taxor och avgifter	Budget 2025	Budget 2026	Förändring 2025-2026, belopp (kr)	Förändring 2025-2026, procent (%)	Kommentar
Timtaxa för taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område samt för taxa för tillsyn enligt strålskyddslagen, taxa för tillsyn enligt lag om sprängämnesprekursorer och taxa för avfall från fritidsbåtar	I 568	I 599	31	2	
Timtaxa för taxa för offentlig kontroll inom livsmedelsområdet, ekologisk produktion och material i kontakt med livsmedel samt för taxa för kontroll av animaliska biprodukter, taxa för tillsyn över folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter och vissa receptfria läkemedel och taxa för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen i de fall timtaxa tillämpas.	I 692	I 726	34	2	

Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxor bifogas i sin helhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxor har tagits fram med stöd av riktlinjer från Sveriges kommuner och regioner. Stödet avser både utformningen av taxebestämmelser mm samt beräkning av timtaxorna. Det behöver vara olika timtaxor för tillsyn inom miljöbalkens område och livsmedelskontrollområdet. Nämndens timtaxor uppräknas med 2% 2026 i enlighet med budgetdirektivet. De fasta avgifterna inom serveringstillståndsområdet räknas inte upp inför 2026, avgifterna är oförändrade från 2025.

Merparten av Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxor är konstruerade så att den aktuella avgiften räknas fram med en av taxan given timfaktor som multipliceras med en för taxan fastställt timavgift. Timfaktorn kan vara en för tillsynen fastställd tid eller bestå av löpande räknad tid för tillsynen. Av respektive taxa framgår hur aktuell tid och avgift beräknas.

Taxan för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen består i huvudsak av fastställda avgifter för de olika tillstånden och för den årliga tillsynen.

14.3 Mål för verksamhetsutveckling

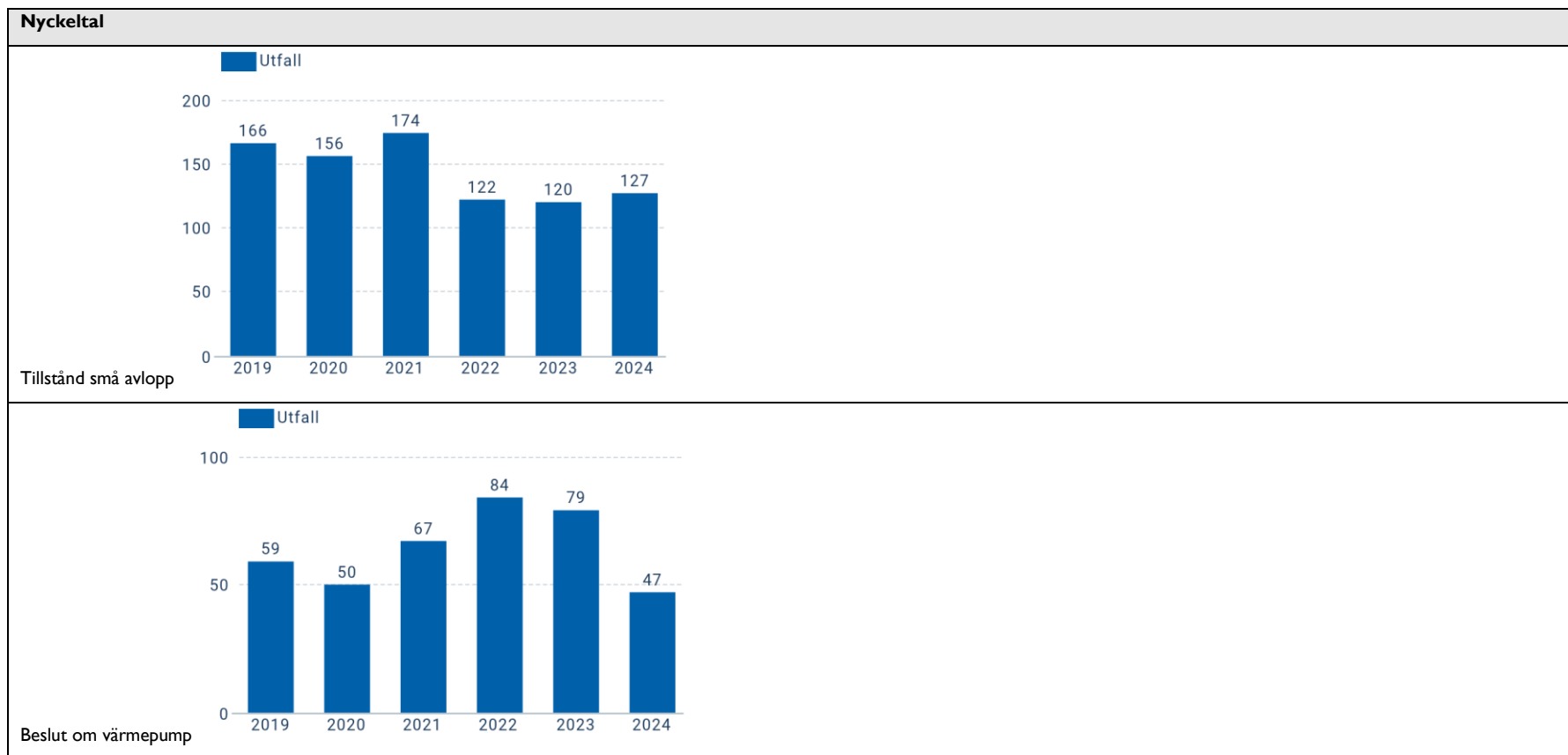
14.3.1 Nämndmål

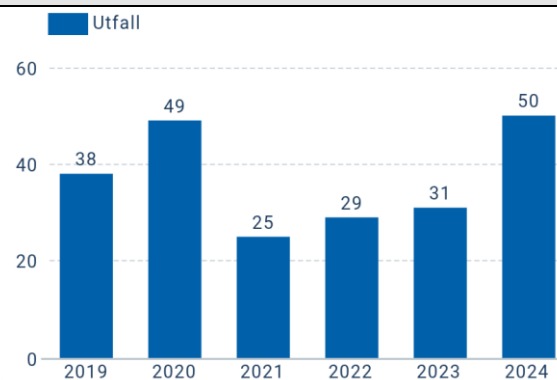
Övergripande mål	Nämndsmål/resultatmål	Resultatindikatorer	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet	Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	82	78	80	80	80	80	80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI	84	85	80	80	80	80	80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI	88	87	80	80	80	80	80
	Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska hålla hög rättssäkerhet	Andel överklagade beslut där Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut har fastställts	82 %	100 %	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
		Andel överklagade beslut som återförvisats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för fortsatt handläggning.	2 %	0 %	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %
	Tillgängligheten och enkelhet i kontakten med Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara hög	Andelen kompletta ansökningar om serveringstillstånd och anmälningar om ändrad bolagssammansättning som inkommer		49 %	50 %	60 %	60 %	60 %	60 %
Österåker har en robust och effektiv ekonomi	Österåkers kommun är en attraktiv arbetsgivare	Hållbart medarbetarengagemang (HME)			80	80	81	81	81
	Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans	Ingen negativ avvikelse mot budget	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska hålla hög prognossäkerhet	Prognossäkerhet per juni – jämfört med helår.	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Österåker är en trygg kommun för de som vistas, verkar och bor här	Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyn ska leda till god lagefterlevnad	Andel fritidsbåtshamnar där beslut om avfallshanteringsplan har fattats		33 %	60 %	60 %	100 %		
		Andel båtaträntömningsstationer för fritidsbåtar där beslut om avloppsanläggning har fattats					80 %	100 %	100 %

Övergripande mål	Nämndsmål/resultatmål	Resultatindikatorer	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2025	Prognos 2025	Mål 2026	Mål 2027	Mål 2028
Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid	Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn	Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn	200	192	200	200	200	200	200
	Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska	Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett	24	21	20	20			
		Antal förorenade områden eller objekt med riskklass 1 och 2 där tillsyn har genomförts					10	15	15
	Öka kunskapen om risk för förekomst av skadliga ämnen i dricksvatten från enskilda brunnar	Antal informationsinsatser som MHN har genomfört		5	4	5	4	4	4
	Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön	Antal gödselanläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn	1	8	5	5	5	5	5

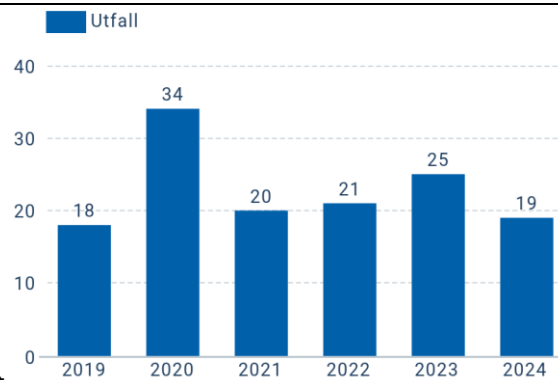
15 Bilaga strategiska nyckeltal över år MHN

15.1 Miljöskydd

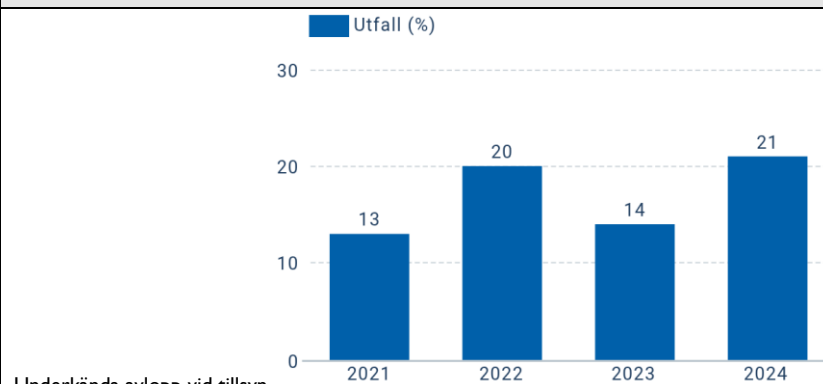
Nyckeltal

Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin

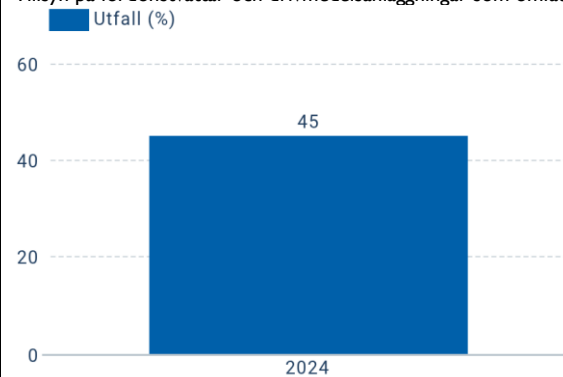

Beslut om vattenverksamhet

Nyckeltal

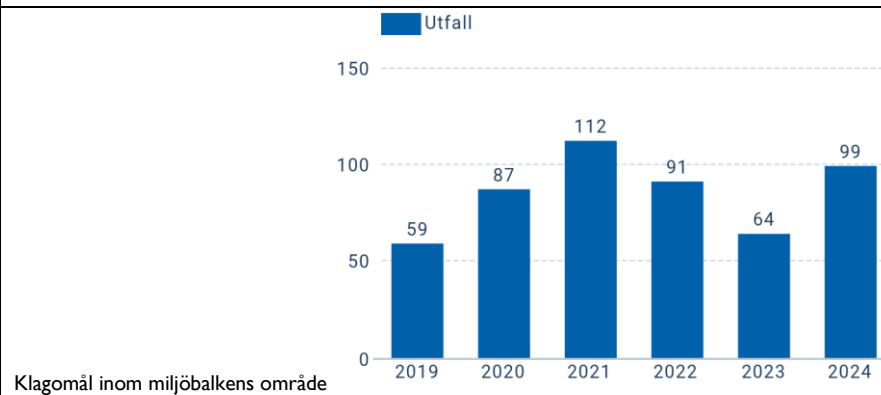
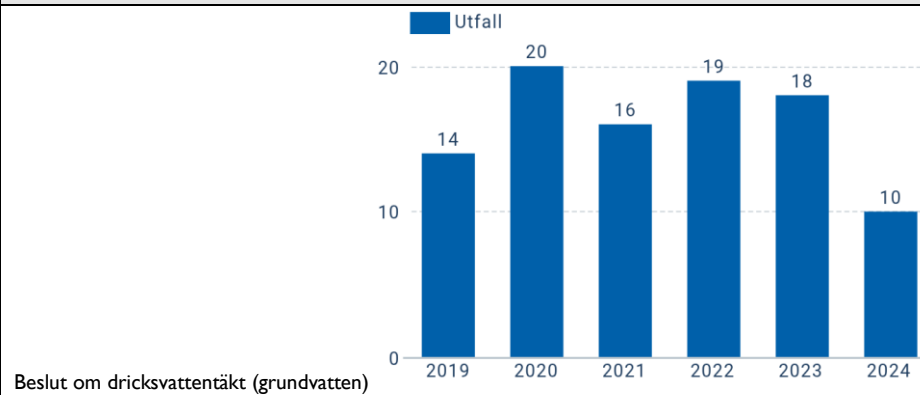

Tillsyn på fordonstvättar och drivmedelsanläggningar som omfattas av styrd tillsyn där inga avvikelser som kräver uppföljning har konstaterats

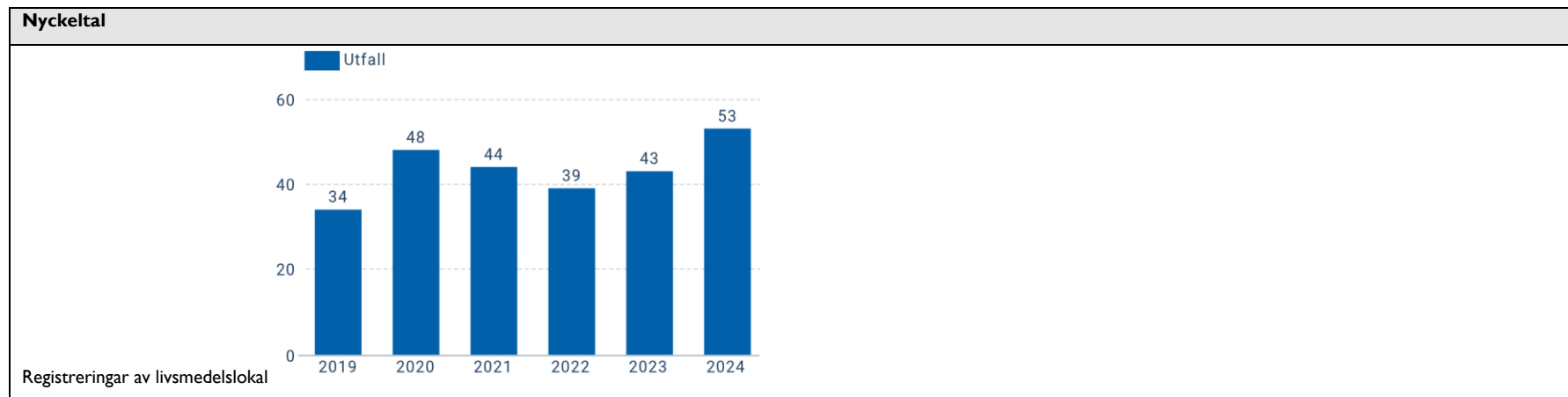

I 5.2 Hälsoskydd

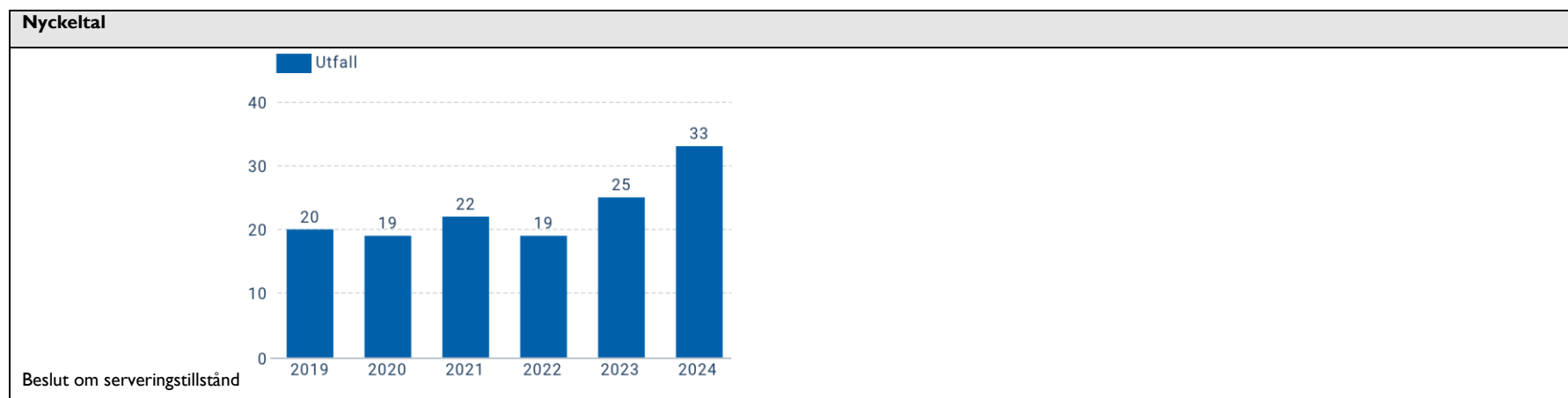
Nyckeltal

I 5.3 Livsmedel

I 5.4 Serveringstillstånd

I 5.5 Övergripande

